

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

06 aprilie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Petru Ursache,

Judecătorii – Constantin Alerguș, Vladimir Timofti, Nadejda Toma, Petru Moraru
a judecat, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de avocata
Lepădatu Tatiana în numele inculpatului Rapcea Ion, prin care se solicită casarea
deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2015, în
cauza penală în privința lui

Rapcea Ion Mihail,

*născut la 17 septembrie 1984, originar și domiciliat în mun.
Chișinău, str. Rahmaninov, nr. 38, ap. 25.*

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 07 mai 2014 - pînă la 22 iunie 2015 (instanța de fond);*
- 2. de la 04 septembrie 2015 - pînă la 27 octombrie 2015
(instanța de apel);*
- 3. de la 17 decembrie 2015 - pînă la 06 aprilie 2016 (instanța
de recurs ordinar).*

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct.1¹⁾ Cod de procedură penală
legal executată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 22 iunie 2015,
Rapcea Ion a fost achitat de sub învinuirea de comiterea infracțiunii prevăzute la
art. 190 alin. (4) Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește
elementele infracțiunii.

2. De către organul de urmărire penală, Rapcea Ion a fost învinuit de faptul
că, la 01 august 2013, aflîndu-se în apartamentul nr. 39 din str. Rahmaninov nr.
36, mun. Chișinău, urmărind scopul dobîndirii ilicite a banilor, dîndu-și seama
de caracterul ilicit al acțiunilor sale, acționînd cu intenție directă, prin abuz de
încredere, sub pretextul procurării unui lot de mere, l-a convins pe Ilie-Zencenco
Alexandru să-i transmită bani în sumă de 4750 Euro - echivalentul a 85 000 lei,
bani care s-a obligat să-i restituie pînă la data de 01.12.2013.

Ulterior, continuîndu-și acțiunile ilegale îndreptate spre realizarea
scopului criminal pentru a da din nou o falsă legalitate acțiunilor sale, în scopul
eschivării de la Ilie-Zencenco Alexandru la 16 decembrie 2013 i-a promis acestuia

că îi va aduce un automobil din Europa, iar suma de bani pe care anterior a primit-o va fi considerată preluată ca avans pentru procurarea automobilului, însă din nou l-a dus în eroare pe ultimul.

3. Împotriva sentinței a declarat apel procurorul care a solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Rapcea Ion să fie condamnat conform învinuirii formulate, la 9 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

În argumentarea soluției solicitate apelantul a invocat următoarele:

- concluziile instanței de fond precum că între inculpat și partea vătămată au existat relații civile sunt total eronate și nu corespund circumstanțelor cauzei constatate în cadrul cercetării judecătorești;

- instanța nu a dat nici o apreciere probelor prezentate de acuzare și în general nu s-a pronunțat asupra acestora;

- acțiunile inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii incriminate, iar prima instanță neîntemeiat a ignorat declarațiile părții vătămate precum și a martorului Ninic Vl., care cu certitudine a declarat că nu a activat împreună cu inculpatul din anul 2011.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2015, apelul acuzatorului de stat a fost admis, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care, Rapcea Ion a fost condamnat în baza art. 190 alin. (4) Cod penal, la 7 ani și 6 luni închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții legate de gestionarea bunurilor materiale pe un termen de 4 ani.

5. Instanța de apel în decizia adoptată a constatat fapta și circumstanțele comiterii infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere cu cauzarea de daune în proporții mari, invocate în rechizitoriu, concluzionând totodată că, deși inculpatul nu și-a recunoscut vina, în comiterea infracțiunii imputate, vinovăția acestuia este dovedită pe deplin prin declarațiile părții vătămate, martorilor Doba Igor, Tofănică Dragoș și Ninic Vladimir, precum și prin materialele cauzei cercetate în cadrul ședinței instanței de fond și apel.

Instanța de apel a conchis că inculpatul de facto și-a recunoscut vina în comiterea infracțiunii incriminate, totodată Colegiul a apreciat critic declarațiile

acestuia precum că, a împrumutat de la partea vătămată suma de 4750 Euro și nu a avut intenția de a nu restitui împrumutul, deoarece aceste afirmații nu corespund adevărului și sunt date cu scopul de a se eschiva de răspundere penală, fiind combătute prin cumulul de probe examinat în cadrul cercetării judecătorești.

În continuare, instanța de apel a concluzionat că în speță cu certitudine s-a constatat că în acțiunile inculpatului sunt prezente elementele infracțiunii incriminate, iar faptul că acesta a restituit prejudiciul cauzat victimei s-a datorat doar acțiunilor insistente ale părții vătămate ulterior după pornirea urmăririi penale.

La stabilirea pedepsei lui Rapcea I. Colegiul penal ținând cont de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază sau agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării sau reeducării vinovatului, a ajuns la concluzia că corectarea acestuia poate avea loc doar prin aplicarea unei pedepse privative de libertate.

6. Împotriva deciziei instanței de apel, a declarat recursuri ordinare avocatul Lepădatu Tatiana în numele inculpatului, care invocând temeiul de drept prevăzut la pct. 8) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia cu menținerea sentinței primei instanțe.

În argumentarea soluției solicitate recurentul a invocat următoarele:

- probele care au fost puse la baza deciziei instanței de apel nu confirmă vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate;

- concluzia instanței de apel precum că inculpatul "de facto" și-a recunoscut vinovăția este lipsită de orice temei, or instanța nu și-a argumentat concluzia și nu a indicat prin care declarații Rapcea I. și-a recunoscut vina;

- lipsite de temei sunt și concluziile instanței de apel precum că prin declarațiile martorilor Ninic Vl., Tofănică D. și Doba Ig. a fost demonstrată vinovăția inculpatului, deoarece împrejurările relatate de acești martori nu indică la faptul că Rapcea I. l-a dus în eroare sau l-a înșelat pe pătimit referitor la activitatea sa și scopul împrumutului, or anterior au mai fost cazuri când inculpatul a mai împrumutat de la alte persoane bani pe care nu i-a restituit în termen, iar imposibilitatea rambursării la timp a datoriei nu poate fi tratată drept intenție de dobândire ilicită a bunurilor altei persoane prin escrocherie;

- procesele-verbale de ridicare și examinare a recipiselor confirmă în exclusivitate faptul împrumutului acordat inculpatului, situație pe care inculpatul de la bun început a recunoscut-o;

- în speță nu a fost prezentată nici o probă, care ar confirma intenția de a dobândi bani de la partea vătămată prin escrocherie;

- concluzia instanței de apel privind vinovăția inculpatului se axează în exclusivitate pe probe care confirmă că Rapcea I. a primit de la partea vătămată bani cu titlu de împrumut, iar potrivit art. 867 alin. (1) Cod civil, bunurile în temeiul contractului de împrumut se transmit în proprietatea împrumutatului, astfel că acesta este liber de a dispune în ceea ce privește folosirea lor, inclusiv în scopuri personale.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin.(1) pct.1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privind opinia sa asupra recursurilor ordinare declarate, argumentînd, că instanța de apel a examinat cauza ținînd cont de prevederile art. 26-27, 93-101 Cod de procedură penală, iar acțiunile inculpatului corect au fost încadrate în baza art. 190 alin. (4) Cod penal. Totodată, procurorul a menționat că recurentul în recursul declarat nu a indicat în ce constă problema de drept de importanță generală abordată în cauză și care este eroarea de drept comisă de instanță, solicitînd doar reaprecierea probelor.

8. Verificînd argumentele invocate în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursurile avocatei în numele inculpatului urmează a fi admise din următoarele considerente:

Potrivit art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților.

În acest aspect, Colegiul lărgit va statua și asupra respectării prevederilor art. (1) alin.(3) Cod procedură penală, care, stipulează, *că organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sunt obligate să activeze în așa mod încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată.*

În susținerea recursurilor, se invocă temeiul prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, menționîndu-se că în acțiunile inculpatului lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii incriminate, iar între părți au

avut loc relații civile.

Instanța de recurs consideră, că în speță este prezentă eroarea de drept menționată de recurentă.

Analizând materialele cauzei Colegiul lărgit ajunge la concluzia că, instanța de apel nu a examinat cauza în privința lui Rapcea Ion sub toate aspectele, complet și obiectiv, cu respectarea prevederilor art. 414, 417 alin. (1) pct. 7) și 8) Cod de procedură penală și nu a făcut o analiză amplă probelor prezentate cu expunerea argumentărilor sale, iar probele administrate în cauză, nu au fost verificate și apreciate în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității lor, iar în ansamblu – în coroborare cu alte probe.

În aceeași ordine de idei, instanța de recurs concluzionează că, instanța de fond corect a conchis că învinuirea adusă lui Rapcea Ion nu este bazată pe probe concludente, ce ar dovedi vinovăția acestuia, probe, care ar confirma prin ce anume s-a exprimat înșelăciunea sau abuzul de încredere în acțiunile inculpatului.

În acest context, Colegiul penal ține să menționeze că art.190 Cod penal prezumă, că dobândirea ilicită a bunurilor urmează să fie înfăptuită prin înșelăciune și abuz de încredere, elemente ce au fost încriminate inculpatului.

Sub acest aspect instanța de recurs relevă:

Latura obiectivă a escrocheriei se exprimă prin dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere. Astfel, elementul material se realizează prin acțiunea de dobândire ilicită a bunurilor, fiind întregit cu altele două, conținute în textul normei de încriminare - înșelăciune sau abuz de încredere.

Prin dobândire ilicită a bunurilor legiuitorul prezumă un act opus celui licit, efectuat cu rea-credință, prin care făptuitorul obține (pentru sine sau pentru altul) transmiterea voită în proprietate, posesiune, detenție a bunului mobil sau imobil, altor valori străine sau dreptului asupra acestora.

Înșelăciunea întrunește în sine variante (metode), procedee și tehnici de operare ale făptuitorului - denaturarea informațiilor despre sine, despre apartenența de firmă și posibilitățile financiare; dezinformarea victimei privitor la marfă, etc; ascunderea unor informații, fapte, împrejurări obligatorii pentru

comunicare victimei ș.a.;

Abuzul de încredere are la bază relațiile interpersonale stabilite între făptuitor și victimă, care la rîndul lor au în suport relații de prietenie, de serviciu, de afaceri etc. care, cunoscînd o anumită evoluție și avînd amprenta încrederii, sunt exploatare cu rea-voință de potențialul escroc la realizarea rezoluției infracționale.

Prin oricare dintre cele două modalități - înșelăciunea sau abuzul de încredere, care în realitate se și pot suprapune, făptuitorul induce victima în eroare, îi creează o falsă reprezentare a realității, indiferent de mijloacele utilizate, pentru a realiza transmiterea voită, sub incidența sa ori a altei persoane bunului sau dreptului asupra lui, ce aparține celui supus manoperelor frauduloase.

Pentru existența infracțiunii de escrocherie este necesar ca victima să fi fost indusă în eroare și să fi ajuns la o reprezentare greșită a unei situații sau împrejurări. Aptitudinea unui mijloc sau metode de a induce în eroare depinde și de personalitatea victimei, de gradul de instruire educație, mediul din care provine, de starea psihică în care se găsea în momentul săvîrșirii faptei etc.

Latura subiectivă a infracțiunii se manifestă prin intenție directă.

Luînd în considerație cele reiterate mai sus referitor la elementele infracțiunii imputate lui Rapcea Ion în raport cu hotărîrile menționate, instanța de recurs susține poziția primei instanțe și anume că probele prezentate de acuzare în ședința de judecată nu demonstrează dobîndirea prin înșelăciune și abuz de încredere a sumei de 4750 Euro de către Rapcea I, or din declarațiile inculpatului, a părții vătămate și martorilor audiați în cadrul cercetării judecătorești, cu certitudine rezultă că Ilie-Zelenco A. i-a transmis lui Rapcea I. suma de 4750 Euro cu titlu de împrumut pentru desfășurarea unei activități economice.

Tot aici Colegiul penal ține să menționeze, că reieșind din textul ordonanței de punere sub învinuire și rechizitoriu lui Rapcea I. i s-a incriminat "sub pretextul procurării unui lot de mere a convins cunoscutul său Ilie –Zelenco să-i transmită bani în sumă de 4750 euro...", însă, acuzarea nu a prezentat careva probe în confirmarea acestei versiuni, ori din materialele cauzei rezultă că Rapcea I. într-adevăr se ocupa de procurarea și vînzarea merelor, fapt care de la bun început a fost confirmat și de partea vătămată. În susținerea acestei concluzii

Colegiul lărgit menționează declarațiile părții vătămate care a relatat: *"Ion s-a apropiat de mine ca să-i împrumut bani pentru lucru. El se ocupa cu vânzarea merelor și era sezonul pînă în decembrie"* (f.d.130), depozițiile martorilor Doba Ig. din care rezultă, că Rapcea I. i-a adus de 2 ori mere pentru prelucrare, după care s-au început careva probleme, o mașină s-a răsturnat și mașinile cu mere nu mai veneau (f.d.131); precum și explicațiile martorului Ninic Vl. care la fel a confirmat că Rapcea I. de o perioadă îndelungată desfășura activitate în domeniul cumpărării și vânzării merelor. El personal anterior i-a acordat servicii de transportare a produselor agricole (f.d.132).

În continuare instanța de recurs analizînd învinuirea înaintată prin rechizitoriu, constată, că acuzarea i-a incriminat lui Rapcea I. dobîndirea prin înșelăciune și abuz de încredere a sumei de 85 000 lei de 2 ori, o dată *"sub pretextul procurării unui lot de mere"*, iar a doua oară *"sub pretextul că îi va aduce un automobil din Europa"* în speță fiind o dublă valență a sumei de bani indicată a fi sustrasă prin escrocherie.

La acest capitol Colegiul constată că din conținutul probelor examinate în cadrul cercetării judecătorești și anume: declarațiile martorilor Dobra Ig. Tofănică D. și Rapcea M., rezultă că Ilie-Zelenco A. i-a transmis banii lui Rapcea I. la 01.08.2013 cu titlu de împrumut, pentru procurarea fructelor de măr și nicidecum pentru procurarea și transportarea unui automobil din Europa.

În acest context, instanța de recurs concluzionează, că în acțiunile inculpatului nu se conține latura subiectivă a infracțiunii incriminate, adică intenția de a dobîndi suma de bani, fără ca inculpatul să-și onoreze obligația asumată (restituirea împrumutului) odată ce nu s-a probat existența și a laturii obiective a infracțiunii incriminate care se realizează prin dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, iar înșelăciunea ca element al escrocheriei urma a fi manifestată prin prezentarea unor date false sau prin ascunderea unor informații a căror anunțare era obligatorie.

Reieșind din cele menționate, Colegiul conchide că, este pripită concluzia instanței de apel referitor la faptul că, inculpatul a dus în eroare pătimitul, iar banii primiți i-a însușit, or acuzarea nu a prezentat nici o probă care ar confirma intenția lui Rapcea Ion de a dobîndi bunurile părții vătămate prin săvîrșirea infracțiunii de escrocherie.

În continuare Colegiul penal conchide că, probele scrise la care face referire

instanța de apel în decizia adoptată la fel nu confirmă vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, or prin procesele-verbale de ridicare și examinare a recipiselor precum și prin recipisa eliberată de Rapcea Ion la 01.08.2013 (f.d.20-22) se confirmă faptul că Ilie – Zelenco A. i-a transmis cu titlu de împrumut suma indicată, fapt care a fost recunoscut de inculpat.

Totodată, aceste înscrisuri nicidecum nu confirmă că Rapcea I. la momentul intrării în stăpînirea bunurilor, precum și ulterior a urmărit scopul sustragerii și nu avea intenția să-și onoreze angajamentul asumat, or recipisa din 16.12.2013 a fost întocmită anume în scopul garantării, executării obligației de împrumut, asumate anterior, care încă o dată vine să confirme faptul că inculpatul nu s-a eschivat de la restituirea sumei împrumutate la 01.08.2013, sumă care în virtutea unei situații financiare grele nu a putut fi restituită în termenul de scadență stabilit între părți (01.12.2013).

În aceste împrejurări, declarațiile părții vătămate a inculpatului și martorilor audiați în cadrul cercetării judecătorești, precum și probele scrise, confirmă o dată în plus că între inculpat și partea vătămată au existat niște relații civile, iar Ilie-Zelenco Alexandru fiind vecin cu inculpatul și cunocînd despre faptul că acesta desfășoară activitatea economică nominalizată, fiind garantat caracterul realizabil al restituirii datoriei și atesta buna credință a inculpatului, i-a transmis lui Rapcea I. banii cu titlu de împrumut.

În consecință, instanța de recurs conchide asupra faptului că, instanța de fond corect a dispus achitarea inculpatului în baza art. 190 alin. (4) Cod penal, pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, întrucît relațiile dintre Rapcea Ion și Ilie-Zelenco Alexandru sunt de ordin civil.

În vederea susținerii acestei statuări, instanța de recurs ține să specifice că, o persoană poate fi supusă răspunderii penale dacă în acțiunile acesteia sunt constatate toate patru elemente obligatorii ale unei infracțiuni: obiectul infracțiunii, latura obiectivă, subiectul, latura subiectivă.

De asemenea, urmează de menționat că, potrivit art. 8 alin. (3) Cod de procedură penală în coroborare cu art. 389 Cod de procedură penală, sentința de condamnare se adoptă numai în condițiile în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvîrșirea infracțiunii incriminate a fost confirmată prin ansamblul de probe existente, cercetate de instanța de judecată.

Stipulări similare au fost expuse și în pct.6) al Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție privind sentința judecătorească nr. 5 din 19 iunie 2006, din care rezultă că „Vinovăția persoanei în săvîrșirea faptei se consideră dovedită numai în cazul cînd instanța de judecată, călăuzindu-se de principiul prezumției nevinovăției, cercetînd nemijlocit toate probele prezentate, iar îndoielile, care nu pot fi înlăturate, fiind interpretate în favoarea inculpatului și în urma unei proceduri legale, a dat răspuns la toate chestiunile prevăzute în art.385 Cod de procedură penală”.

În același context, Colegiul remarcă că, în conformitate cu art. 26 alin. (3) Cod de procedură penală, sarcina prezentării probelor învinuirii îi revine procurorului.

Vinovăția persoanei trebuie să fie dovedită în modul prevăzut de legea procesual-penală, prin toate mecanismele prevăzute de lege. Mai mult, conform art. 19 alin. (3) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atît circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuितului, învinuitului, inculpatului, cît și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.

Față de cele ce preced, avîndu-se în vedere și probele puse la baza învinuirii lui Rapcea Ion în baza art. 190 alin. (4) Cod penal, Colegiul lărgit statuează că versiunea înaintată de inculpat precum că nu a urmărit scopul de a sustrage banii prin escrocherie, iar pătimitul i-a împrumutat suma indicată în recipisă pentru activitatea comercială pe care acesta o desfășura, corespunde realității și nu a fost combătută de careva probe indubitabile prezentate de partea acuzării.

Astfel, Colegiul penal lărgit specifică că în cadrul cercetării judecătorești probele administrate pentru elucidarea faptelor și împrejurărilor cauzei sub toate aspectele în condiții de nemijlocire, publicitate și contradictorialitate, nu dovedesc că Rapcea Ion este culpabil de comiterea infracțiunii imputate.

Din considerentele expuse supra, instanța de recurs constată că fapta cu care a fost sesizată prin rechizitoriu instanța, nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii incriminate, fiind de natură civilă, adică inculpatul nu și-a executat obligația civilă asumată față de partea vătămată, or neexecutarea

unei obligații contractuale nu face obiect de incidență a legii penale.

De altfel, prin art. (1) din Protocolul nr. 4 la CEDO se statuează că nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală.

Astfel, instanța de judecată consideră că în cazul examinat în acțiunile inculpatului lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii incriminate, și reieșind din aceste prevederi legale Colegiul conchide că instanța de fond just a concluzionat că Rapcea Ion urmează a fi achitat în temeiul prevederilor 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu prevederile art. 434,435 alin. (1) pct. 2) lit. a) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Admite recursurile ordinare declarate de avocata Lepădatu Tatiana în numele inculpatului Rapcea Ion, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2015, în cauza penală în privința lui *Rapcea Ion Mihail*, cu menținerea sentinței Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 22 iunie 2015, prin care Rapcea Ion a fost achitat, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal.

Decizia este irevocabilă, publicată integral la 05 mai 2016.

Președinte

Petru Ursache

Judecătorii

Constantin Alerguș

Vladimir Timofti

Nadejda Toma

Petru Moraru